



Managementsamenvatting Evaluatie Orpheus Instituut 2021

In opdracht van
het Departement **Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)**
en
het Departement **Onderwijs en Vorming (OV)**
van de Vlaamse overheid

Managementsamenvatting

Evaluatie Orpheus Instituut 2021

EWI-2020-06

MusiQuE, juni 2021

Auteurs

Henk Borgdorff

Linda Messas

Erwin Roebroeks

Rineke Smilde

Eleonoor Tchernoff

Context en doel van de evaluatie

Dit rapport is het eindresultaat van de evaluatie van het Orpheus Instituut, zoals voorzien in de lopende instellingsovereenkomsten tussen het instituut en respectievelijk het (beleidsdomein) Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) en het (beleidsdomein) Onderwijs en Vorming (OV) van de Vlaamse overheid. Beide overeenkomsten bestrijken de periode 2017-2021 en op basis van de evaluatiebepalingen die erin zijn opgenomen, hebben de bevoegde entiteiten van de Vlaamse overheid (Departement EWI en Departement OV) geopteerd om gezamenlijk een evaluatie van het Orpheus Instituut op te zetten, die alle opdrachten van de instelling bestrijkt.

Beide beleidsdomeinen moeten ervoor zorgen dat het Orpheus Instituut wordt beoordeeld volgens de voor de instelling geldende regelgeving. De evaluatie van het Orpheus Instituut heeft plaatsgevonden in de periode december 2020 - mei 2021 en heeft geresulteerd in een eindrapport dat een gedetailleerd beeld geeft van de evaluatieresultaten. De belangrijkste resultaten, conclusies en aanbevelingen van deze evaluatie zijn opgenomen in voorliggende managementsamenvatting.

De evaluatie 2021 van het Orpheus Instituut omvat alle doelstellingen en taken van het instituut (dat wil zeggen zowel onderwijs en opleiding als onderzoek) en kijkt zowel terug (ex-postperspectief) als vooruit naar de toekomst van het instituut (ex-anteperspectief).

De ex-postevaluatie beoordeelt de algemene werking van het instituut – onderwijs, opleiding- en onderzoeksmanagement, output, prestaties, enz. – over de periode van vijf jaar (2017-2021) van de huidige overeenkomsten die de overheidsfinanciering van het instituut regelen. De onderwijsmatige, wetenschappelijke, economische en maatschappelijke impact van het instituut worden – in de mate van het mogelijke - beoordeeld in een breder tijdsbestek (2011-2021). De ex-ante-evaluatie beoordeelt de beleidsplannen van het Orpheus Instituut voor de volgende periode van vijf jaar en dit onder meer in relatie tot de beleidsvoornemens van de Vlaamse Regering in het algemeen en met betrekking tot het instituut in het bijzonder.

De dagelijkse coördinatie van de evaluatie gebeurde door beide departementen en de evaluatie-opdracht werd toegewezen aan¹ consultant MusiQuE², die de evaluatie heeft uitgevoerd met een team van inhoudelijke experts.

¹ De evaluatieopdracht werd toegekend op basis van een aanbestedingsprocedure (getiteld “Specifieke opdrachten in het kader van de evaluatie van de opdrachten van het Orpheus Instituut” en nader omschreven in het opdrachtbestek met nummer EWI-2020-06).

² <http://www.musique-ge.eu/>

De evaluatieopdracht werd begeleid door een stuurgroep bestaande uit vertegenwoordigers van beide betrokken beleidsdomeinen.³

Het team van MusiQuE heeft verschillende onderzoeksmethodes ingezet:

- deskstudie van alle relevante bronnen⁴;
- benchmarkanalyse van de bestaande benchmarks uit 2016 (uitgevoerd door Technopolis BV) en 2020 (MusiQuE);⁵
- analyse van de output van het Orpheus Instituut;
- interviews met twintig belanghebbenden van de Vlaamse overheid, het Orpheus Instituut, Vlaamse onderwijsinstellingen, internationale belanghebbenden en internationale partners van het Orpheus Instituut.

Daarnaast heeft de Vlaamse overheid, en dit in overeenstemming met de bepalingen van eerder vermelde instellingsovereenkomsten, twee panels van experts samengesteld.⁶ Zij hebben een digitaal plaatsbezoek uitgevoerd op 19, 22 en 23 maart 2021 en werden hierbij

³ De rol van de stuurgroep was zowel het bewaken van de kwaliteit als de voortgang van de evaluatie, evenals erop toe te zien dat de uitvoering van de opdracht resulteert in concrete aanbevelingen en dit conform de doelstellingen van de opdracht zoals beschreven in het opdrachtbestek. Gedurende de evaluatie heeft MusiQuE meerdere keren de aanpak en de voortgang besproken met de stuurgroep en heeft de stuurgroep zowel commentaar geleverd op de ontwerprapportage als deze tussentijds gevalideerd.

⁴ Waaronder bijvoorbeeld de (vertrouwelijke) zelfevaluatie (bestaande uit zowel een terugblik (ex-postluik) als een vooruitblik (ex-anteluit)) die het Orpheus Instituut ten behoeve van de evaluatie diende op te stellen, de jaarverslagen van de instelling, beleidsdocumenten van de Vlaamse overheid, enz.

⁵ Als onderdeel van de EWI-evaluatie van het Orpheus Instituut 2016 is een op onderzoek gerichte benchmark uitgevoerd met drie internationale instellingen voor hoger muziekonderwijs en -onderzoek: het Arne Nordheim Centrum voor Artistiek Onderzoek van de Norwegian Academy of Music in Oslo (NordART), Noorwegen; de Research & Knowledge Exchange-cel van het Royal Conservatoire of Scotland (RCS), Verenigd Koninkrijk; het “Dr. Artium programme” van de Universität für Musik und darstellende Kunst Graz (KWDS), Oostenrijk. Voor de evaluatie 2021 van het Orpheus Instituut zijn deze benchmarks recentelijk geactualiseerd.

In 2020 is een benchmark, gericht op onderwijs, uitgevoerd door consultant MusiQuE met de volgende drie instellingen voor hoger muziekonderwijs: de Research & Knowledge Exchange-cel van het Royal Conservatoire of Scotland (RCS), Verenigd Koninkrijk; het “Dr. Artium programme” van de Universität für Musik und darstellende Kunst Graz (KWDS), Oostenrijk; het Queensland Conservatorium Research Centre van Griffith University (QCRC), Brisbane, Australië.

⁶ De samenstelling van deze panels was als volgt:

Algemeen panel: Dirk Buyens, Professor of Human Resources Management / Director Open Exec Education, Vlerick Business School, België (voorzitter van het panel); Ton van Haften, emeritus-hoogleraar Taalbeheersing van het Nederlands, Universiteit Leiden, Nederland (secretaris van het panel); Barbara Nestola, Directrice du pôle Recherche du Centre de musique baroque de Versailles, Frankrijk.

Onderzoekspanel: Edward Campbell, Professor of Music aan de University of Aberdeen en co-director van het Centre for Modern Thought aan deze universiteit, Verenigd Koninkrijk; Celia Duffy, Senior KE Fellow, Research and Knowledge Exchange, Royal Conservatoire of Scotland, Verenigd Koninkrijk (voorzitter van het panel); Kitty Zijlmans, Hoogleraar Kunstgeschiedenis Nieuwste Tijd/World Art Studies, Universiteit Leiden, Nederland.

ondersteund door het team van de consultant. De bevindingen van beide panels van experts zijn verwerkt in deze managementsamenvatting (en in de eindrapportering).

Over het Orpheus Instituut

Het Orpheus Instituut is in 1996 opgericht in Gent. Het is een van de vijf Hogere Instituten voor Onderwijs in de Schone Kunsten in Vlaanderen. Het instituut richt zich op artistiek onderzoek in muziek,⁷ en is met 15 VTE relatief klein te noemen. Het heeft een eigen onderzoekscentrum – het Orpheus Research Centre (ORC) – met zes onderzoeksclusters, en biedt een internationaal interuniversitair doctoraatscurriculum docARTES aan, en dit in samenwerking met Vlaamse en internationale partners. Het instituut biedt een breed palet aan onderwijsgerelateerde activiteiten aan en heeft een hoge onderzoeksoutput. Het instituut staat bekend om zijn hoge kwaliteit en grote internationale netwerk. Het Orpheus Instituut heeft zich in de afgelopen vijfentwintig jaar ontwikkeld tot internationaal koploper in de discipline van artistiek onderzoek, en heeft een grote impact op en relevantie voor – onder andere – de (inter)nationale hoger-muziekonderwijssector en de discipline van artistiek onderzoek.

Algemene evaluatiebevindingen

Het Orpheus Instituut heeft in de afgelopen vijf jaar zijn internationale positie behouden en verder versterkt. De werking van het Orpheus Instituut heeft zich gestabiliseerd en het instituut heeft zich beter verankerd in de stad Gent en in Vlaanderen. Het docARTES-doctoraatsprogramma wordt continu doorontwikkeld en levert steeds meer maatwerk.

Enkele hoogtepunten van deze beheersperiode zijn het verwerven van de muziekbibliotheekcollectie van de vermaarde Nederlandse musicus-onderzoeker Ton Koopman – mogelijk gemaakt door het Departement EWI, de Désiré Collen Stichting en de stad Gent –, het lanceren van de eerste “Massive Open Online Course” (MOOC) over artistiek onderzoek ter wereld, en de deelname aan twee Erasmus+ Strategic Partnerships for Higher Education. Ook heeft het instituut een online, open access, multimediaal en *peer-reviewed* tijdschrift gelanceerd, ECHO genoemd.

Voor de periode 2022-2026 richt het Orpheus Instituut zich op het verdiepen en verder ontwikkelen van initiatieven die het de afgelopen jaren heeft ontplooid. Het instituut wil de mogelijkheden van de ontsluiting van de Ton Koopman-collectie verkennen en heeft daarbij oog voor het aantrekken van een breder publiek. Een nieuw op te zetten Valorisation Unit, die naast de onderzoeksclusters van het Orpheus Research Centre zal opereren, biedt kansen voor

⁷ Artistiek onderzoek is een vorm van academisch onderzoek. Het wordt vaak omschreven als *onderzoek in en door de kunsten*. Het is onderzoek dat wordt uitgevoerd door kunstenaars, over kunst en door kunst te maken. Dit is wat het onderscheidt van andere academische disciplines zoals musicologie of mediawetenschap.

het nog verder verhogen van de impact van het instituut, aangezien de unit zich zal richten op het verhogen van de onderzoeksvalorisatie van het instituut. Dit is relevant voor het domein van artistiek onderzoek en de muzieksector in de breedte. Met de unit heeft het instituut een manier gevonden om zijn nationale en internationale impact nog verder te doen toenemen.

Op basis van de rapporten van de panels van experts, de deskstudie, de analyse van de output, de benchmarkanalyse en een serie interviews met diverse groepen belanghebbenden is het eindoordeel van de consultant zeer positief. Desalniettemin heeft zij ook een aantal aanbevelingen geformuleerd.

Aanbevelingen aan het Orpheus Instituut

1. De onderwerpen gelijkheid, diversiteit en inclusie verdienen de onverdeelde aandacht van het Orpheus Instituut. De consultant constateert dat het instituut een beperkte opvatting heeft van deze begrippen, en raadt het instituut allereerst aan om een coaching traject te starten om de gedachtevorming binnen de organisatie geïnformeerd te voeden. Daarnaast beveelt de consultant het instituut aan om een Kritieke Prestatie-Indicator (KPI) over dit onderwerp te formuleren (als onderdeel van een volgend convenant met het beleidsdomein EWI), en het onderwerp in meer detail te verwerken in Strategic Goal 1: Institutional Development (onderdeel van en voorgesteld in het Strategic Plan Research 2022-2026 opgesteld door het Orpheus Instituut). Tot slot zou de consultant ervoor willen pleiten om de onderwerpen gelijkheid, diversiteit en inclusie ook binnen docARTES een plaats te geven, en als zodanig onderdeel te maken van de volgende beheersovereenkomst met het beleidsdomein OV.
2. De consultant raadt het Orpheus Instituut aan om alle kansen aan te grijpen voor communicatie met de Vlaamse overheid, en in overleg te treden over:
 - de kennisbehoefte van de overheid;
 - de manier waarop het instituut kan bijdragen aan beleidsdoelstellingen;
 - de prioriteitsstelling op het gebied van maatschappelijke en wetenschappelijke dienstverlening;
 - de mogelijkheden voor het verhogen van de structurele basisfinanciering voor de basistaken van het instituut, waarmee ook de noodzakelijke verlichting van de werkdruk van staf en onderzoekers bereikt kan worden;
 - de mogelijkheden voor het verwerven van competitieve financiering voor specifieke (tijdelijke) onderzoeksprojecten, bijvoorbeeld via een geormerkt fonds voor artistiek onderzoek.
3. De onderzoeksuitkomsten van het Orpheus Instituut hebben een waarde op zichzelf, maar ook in verbinding met, bijvoorbeeld, aspecten van de bredere cultuur in de samenleving. De consultant beveelt het instituut aan dergelijke reeds bestaande verbindingen met de buitenwereld meer expliciet te maken. De consultant koppelt dit aan de noodzaak voor

het instituut om zich bewust te blijven van de lokale, regionale en nationale omgeving waarin het opereert, en hierin te zoeken naar verbindingen.

4. De consultant ziet veel kansen en mogelijkheden in de nieuwe Valorisation Unit die het Orpheus Instituut wil opzetten, omdat zij van mening is dat het verder vergroten van onderzoeksvalorisatie cruciaal is voor zowel het Orpheus Instituut zelf, als voor het domein van artistiek onderzoek, en de muzieksector in de breedte. Met de unit heeft het instituut een manier gevonden om zijn nationale en internationale impact nog verder te vergroten. De consultant raadt het instituut aan om voor deze unit een duidelijke opdracht en duidelijke doelstellingen te formuleren. Daarnaast raadt zij het instituut aan om een voorzet te doen voor het formuleren van een KPI over de unit.
5. DocARTES-alumni zijn overal ter wereld werkzaam en vormen een belangrijk onderdeel van het netwerk van het Orpheus Instituut. De consultant raadt het instituut aan om alumni op een meer formele, structurele en systematische manier te betrekken bij zijn onderwijsactiviteiten.
6. Het doctoraatscurriculum docARTES is de grootste en belangrijkste onderwijstaak die het Orpheus Instituut biedt. De consultant raadt het instituut aan om docARTES daarom centraal te plaatsen in zijn communicatie over onderwijs.

Aanbeveling aan het Departement OV

De consultant raadt het Departement OV aan om in een nieuwe beheersovereenkomst aandacht te geven aan de onderwerpen gelijkheid, diversiteit en inclusie, bijvoorbeeld als het gaat over het personeelsbeleid. Het departement zou kunnen overwegen om een helder omschreven diversiteitsbeleid te verlangen voor docARTES.

Aanbevelingen aan het Departement EWI

1. Het Departement EWI heeft het Orpheus Instituut een tijdelijke projectsubsidie gegeven voor de financiering van de Ton Koopman-collectie. De consultant beveelt het departement aan om deze tijdelijke financiering onderdeel te maken van de structurele basisfinanciering die zal voorzien worden in het nieuwe convenant.
2. De consultant raadt het Departement EWI aan om in een nieuw convenant een KPI op te nemen omtrent gelijkheid, diversiteit en inclusie.
3. Het Orpheus Instituut wil een nieuwe Valorisation Unit starten. De consultant beveelt het departement aan om de hiertoe gevraagde financiering toe te kennen, omdat zij van mening is dat de unit de impact van het instituut aanmerkelijk zal kunnen vergroten.
4. Daarnaast raadt de consultant het Departement EWI aan om een KPI op te nemen met betrekking tot de nieuw op te zetten Valorisation Unit. Het Orpheus Instituut kan hiertoe een voorzet doen.

Aanbeveling aan de departementen EWI en OV

1. De consultant raadt de beide departementen aan om fundamenteel met het Orpheus Instituut in gesprek te blijven over de wederzijdse wensen en behoeften. Zij vraagt daarbij specifiek aandacht voor de mogelijkheid om te onderzoeken of er kansen zijn om de structurele basisfinanciering van het instituut te verhogen, waarmee ook de noodzakelijke verlichting van de werkdruk van staf en onderzoekers bereikt kan worden. Deze aanbeveling staat los van de aanbeveling aan het Departement EWI met betrekking tot de Ton Koopman-collectie en de Valorisation Unit.
2. Daarnaast wil de consultant de beide departementen aanbevelen de mogelijkheden te onderzoeken voor competitieve financiering van specifieke (tijdelijke) onderzoeksprojecten, bijvoorbeeld door middel van het opzetten in Vlaanderen van een geoormerkt fonds voor onderzoeksprojecten op het gebied van artistiek onderzoek.